

Проанализируем рисунок 1. Личность, находящаяся в культурном поле, обладает собственной креативностью. Эта креативность может проявляться в разных направлениях: по форме (новое направление в искусстве, науке, технике), результату (конечный продукт), методу (способу действия), времени (перенос времени, путешествие по времени), месту. В любом случае креативная личность рождает творческий продукт, который может пройти первую инициацию – инновация при условии, что будут даны приемлемые ответы на следующие вопросы: Актуальность. Что до этого было в культуре?

Отличие от ранее имеющихся форм. Чем отличается сотворенное от ранее имеющегося? Если отличия найдены, то первая ступень пройдена. И наступает черед второй ступени – культурного наследия. Однако для прохождения этой стадии необходимо определиться с теоретической и практической значимостью творческого продукта, определить последствия, к которым привело его создание, вернее, их масштабы.

Тиражируемое культурное наследие становится традицией и уже вносит изменения в существующую культуру, что рождает новую стадию в развитии культуры.

ВЫВОДЫ.

1. Анализ концепций процесса творчества показал многообразие критериев и этапов, выделенных исследователями. Творчество и культура взаимосвязаны и взаимообусловлены. Творчество в качестве необходимого условия включает в себя вживание его субъекта в культуру, актуализацию некоторых результатов прошлой деятельности людей.

2. Креативность личности есть источник динамики творчества. Понимание инновации в культуре тесно связано с носителем этой инновации - личностью, способной к творчеству, личностью креативной.

3. С точки зрения деятельностного и структурно – динамического подходов, процессы динамики творчества и динамики культуры взаимопроникаемы. Так, личность, находящаяся в культурном поле, обладает собственной креативностью и рождает творческий продукт, который может пройти три инициации – инновация, культурное наследие, традиция при определенных условиях. Каждая из этих стадий может нести изменения в культуре и способствовать рождению новой культуры.

Источники и литература:

1. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики / М. М. Бахтин. – М. : Худож. лит., 1975. – С. 234-407.
2. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества / Н. А. Бердяев. – М. : Правда, 1989. – 607 с.
3. Горелик Н. В. Динамика переходного типа культуры (На примере Республики Беларусь) : дис. ... канд. филос. наук : 24.00.01 / Н. В. Горелик. – М., 2006. – 201 с.
4. Гуревич П. С. Культурология / П. С. Гуревич. – М. : КноРус, 2011. – 448 с.
5. Ерасов Б. С. Социальная культурология : пособие для студ. высш. учеб. зав. : в 2-х ч. / Б. С. Ерасов. – М., 1994. – Ч. 1. – 341 с.
6. Ионин Л. Г. Социология культуры : путь в новое тысячелетие : учеб. пособие / Л. Г. Ионин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Логос, 2000. – 334 с.
7. Каган М. С. Введение в историю мировой культуры : в 2 кн. / М. С. Каган. – СПб., 2003. – 768 с.
8. Кармин А. С. Основы культурологии. Морфология культуры / А. С. Кармин. – СПб., 1997. – С. 9.
9. Лотман Ю. М. Культура и взрыв / Ю. М. Лотман. – М. : Гнозис; Прогресс, 1992. – 198 с.
10. Сагатовский В. Н. Культура и диалектика общественного развития / В. Н. Сагатовский // Культура и диалектика. – Куйбышев, 1983.
11. Сагатовский В. Н. Философия развивающейся гармонии : в 3 ч. / В. Н. Сагатовский. – СПб., 1999. – Ч. 3: Антропология. – С. 34-36.

Лучанська В.В.

УДК 168.522+130.2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЇ КУЛЬТУРИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Характеризуючи нинішній стан вітчизняних досліджень відносно зв'язків між екологічною культурою в інформаційному суспільстві і сталим розвитком українського суспільства, слід відзначити, що інтерес українських вчених до цієї проблеми стає конкретнішим і переміщається у культурологічну площину аналізу [1]. На початку ХХІ століття спостерігається наростаюче нівелювання ієрархії культурних цінностей. Так звана масова культура, яка пропагує за допомогою ЗМІ жорсткість і насильство, відчуження і ворожість, культ накопительства і ін., займає в соціумі домінуючі позиції. Процеси екологізації і космізації людської діяльності сприяють зближенню уявлень про зовнішній і внутрішній світ людини, наводять до розуміння цілісного характеру сучасної культури, до формування глобального погляду на світ. В такому контексті поняття «екологія» і «культура» виявляються надзвичайно зв'язаними, адже саме низький духовний культурний рівень більшості людей спровокував споживацьке ставлення до Всесвіту. Загроза знищення життя в глобальному масштабі придбала настільки реальні контури, що в структурі сучасних цінностей як найголовніше з них виступає саме життя в планетарному масштабі. Крім того, пріоритети суспільної свідомості зміщуються у бік визнання вищої цінності гармонійного розвитку людини і природи. Формування інформаційного суспільства є реакцією соціальної сфери на екологічну кризу, яка почала закладатися у межах попереднього соціального устрою. В інформаційному суспільстві більшість екологічних

реальна загроза виникнення інших проблем, в основі яких – руйнування інформаційного середовища. В даний час процеси корінних змін зачіпають не лише екологічну сферу, але і культурні підстави. Своєчасне переосмислення проблеми формування екологічної культури безпосередньо пов'язане з комплексом духовних, соціально-політичних, економічних процесів, які відбуваються останніми роками, як в світі, так і в українському суспільстві. Це поняття, виражаючи сукупну єдність культури і екології, описує засновану на екологічній свідомості специфічну соціальну діяльність, направлену на збереження, відновлення і розумне використання довкілля. Поняття «екологія культура» і «інформаційне суспільство» носить в даний час дискусійний характер. Це передбачає існування безлічі точок зору на дану проблему, з одного боку, і підкреслює необхідність подальшого ведення цілеспрямованої дослідницької роботи, з іншою [1]. Екологічна криза - це, перш за все, криза світогляду, мислення і свідомості, криза особи, яка ставить свої індивідуальні пріоритети над усе, і криза цього зразка культури. Переорієнтувати людство на нові пріоритети неможливо без спеціальних дій тривалого, цілеспрямованого виховання і формування відповідної громадської думки, екологічної свідомості і екологічної культури кожної людини. Від рівня екологічної культури залежить питання виживання людства, чи зможе людина залишитися на нашій планеті, або її чекає вимирання або деградація з подальшою мутацією. Практично всі філософи-аналітики в своїй творчості так чи інакше зверталися до тематики філософії свідомості, розробляючи широкий спектр позицій по широкому кругу питань. Насамперед це роботи Е.Агаці, В.П. Андрущенко, У. Бека, В.С. Борейка, Т.В. Гардашук, Ф.М. Канака, М.М.Кисельова, С.Б.Кримського, В.С. Крисаченка, О. Леопольда, В.С. Лук'янка, М.І. Міхальченка, В.Р. Поттера, Л.І. Сидоренко, М.І. Хилька та ін. У радянський період, особливо в 1930-1950-х рр., ціннісно-люднознавча проблематика була винесена на периферію філософських досліджень марксистським діалектичним та історичним матеріалізмом. Прогалину з цієї проблематики, що утворилася в Україні, частково заповнили українські дослідники в діаспорі: О. Кульчицький, І. Мірчук, Д. Чижевський, М. Шлемкевич, В. Янів та ін. Творчо-пошуковий характер щодо з'ясування оптимальних шляхів взаємодії людини і природи мають розробки сучасних українських вчених (Г.І. Волинки, Г.І.Горах, В.І. Гура, В.Л. Деркача, А.М. Єрмоленка, Ф.М. Канака, М.М. Кисельова, В.С. Крисаченка, В.А. Малахова, М.М. Мокляка, С.А. Мороза, І.В. Огородника, Т.Д. Пікашової, М.В. Поповича, І.П. Стогнія, М.Ф. Тарасова, В.І. Шинкарука, І.Р. Юхневського). Сполучаючи в собі складну сукупність ціннісних стосунків до навколишнього середовища, екологічна культура служить одним з найважливіших засобів соціальної орієнтації особистості в системі «природа-суспільство». Екологічна культура визначає особистість як суб'єкта соціальних зв'язків і стосунків, залучає її до різноманітних форм інтенсивної взаємодії суспільства і природи, яке обумовлене певними чинниками, пов'язаними з виробництвом, обміном і споживанням, з відношенням до власності, а також з нормами, що склалися, правилами, соціальними інститутами, службами і таке інше. Узагальнюючи багатовіковий досвід взаємодії природи і суспільства, екологічна культура містить в собі величезний духовний потенціал, служить однією з рушійних сил соціального і науково-технічного прогресу нашого суспільства. Людина як цілісний об'єкт сучасної науки виступає у всій сукупності його природних і соціальних властивостей. Традиційні культурні цінності, сформовані світом мистецтв і релігійними уявленнями, а також нові культурні течії в мистецтві, вірування і духовна практика вже сьогодні служать внутрішньою протиположністю від настання бездушних і знеособлених цінностей технократичної цивілізації, яка у відсутності відповідної духовно-історичної, культурної платформи загрожує сама собі знищенням. Гармонійне зважене поєднання культурних інтересів особи, суспільства і держави як суб'єктів культури і культурної діяльності можуть бути названі головною метою культурної безпеки. Історія дослідження проблем екологічної кризи налічує вже майже сто років, але лише нещодавно прийшло усвідомлення того, що екологічна криза багато в чому світоглядна, філософсько-ідеологічна криза, вирішення екологічних проблем в глобальному масштабі неможливе без зміни пануючого в даний час антропоцентричного (від греч. *anthrōpos* людина + *kentron* центр) суспільної екологічної свідомості, яка ставить основною задачею людину і її інтереси. Складність і суперечність проявів екологічної культури, її здібність до змін під впливом соціокультурних чинників зумовили необхідність теоретичного осмислення даного феномену на новому рівні з врахуванням попереднього досвіду її вивчення в світовій і вітчизняній культурологічній науці. В умовах глобальних перетворень, які відбуваються в світі, на тлі погіршення стану довкілля проблема формування екологічної культури в інформаційному суспільстві і її прояву в реальних процесах дійсності набуває в даний час особливої значущості і вимагає культурологічного осмислення, систематизації накопичених уявлень про неї. Таким чином, були зроблені наступні висновки:

1. необхідність забезпечення захисту довкілля, формування екології культури в інформаційному суспільстві вимагає з'ясування місця і ролі людини в цьому процесі. Досягнення цього багато в чому стає можливим завдяки міждисциплінарному підходу природних, суспільних, гуманітарних наук, що і передбачає розвиток культурологічного знання як соціогуманітарного.

2. В цілях формування екології культури в інформаційному суспільстві необхідний синтез: баланс досягнень різних культур в духовно - етичному вдосконаленні особи, а також розвиток традицій соціоприродного взаємодії і вироблених еколого - етичних цінностей.

3. Формування екології культури в інформаційному суспільстві і зміна відношення до природи (тобто зміна людської поведінки в довкіллі) прискорить темпи культурного розвитку як однієї з соціальних форм руху в природі і сприятиме підвищенню шансів людського виживання. Свою роль в даному випадку може зіграти культурологія як наука

4. Екологія культури в інформаційному суспільстві є невід'ємною частиною загальнолюдської суспільства з природним довкіллям; виражається в здатності людей усвідомлено користуватися своїми екологічними знаннями і уміннями в практичній діяльності; передбачає формування духовно - етичних якостей людини; потребує вдосконалення основ екологічної етики.

5. Найбільш ефективними методами становлення і функціонування такого явища в інформаційному суспільстві як екологія культури є культурологічна освіта, виховання людей різного віку, соціальних і професійних груп, які сприяли б здоровому способу життя, духовному зростанню суспільства, сталому соціально - економічному розвитку, екологічній безпеці країни і кожної людини.

6. В результаті аналізу інформаційних процесів, що протікають в сучасному суспільстві, слідє, на наш погляд, переглянути традиційне уявлення про культуру, як про витратну область діяльності, орієнтовану на перетворення дійсності. На відміну від інших сфер діяльності, культура володіє властивістю невичерпності. Тому стає необхідним ефективне збагачення сфер діяльності за рахунок інформаційного ресурсу, що спирається на культуру, зберігається і розвивається. На думку дисертанта, екологічні традиції можна розглядати як найважливіші інформаційні ресурси управління стосунками в соціоприродній системі.

7. У раціональному природокористуванні, в управлінській природоохоронній діяльності виникає необхідність враховувати весь комплекс причинно - наслідкових зв'язків між компонентами соціоприродної системи. Це дозволяє ясніше зрозуміти роль і місце людини в цій системі, оскільки лише людина здатна витягувати інформацію з природного і соціального середовища і перетворювати її в норми управління матеріальними об'єктами, які виражають закономірності цих середовищ. Таким чином, у вивченні соціоприродних процесів основоположне значення мають умови життя людини, що є своєрідною сполучною ланкою в синтезі природної і культурологічної інформації.

8. В екологічних традиціях будь - якого народу краще всього відбиті особливості використання інформації для безпечного розвитку соціоприродної системи, на цій основі будуються стосунки людини з довкіллям. У цьому контексті особливо значимою стає проблема вивчення традиційних культур, які включають культурні пласти різних епох від глибокої старовини до теперішнього часу. Не лише певний спосіб матеріального виробництва, але і цілий комплекс культурних традицій того або іншого народу робить істотний вплив на взаємини в соціоприродній системі. Тому нематеріальні аспекти традиційної культури несуть в собі важливу екологічну інформацію, унаслідок чого вирішення багатьох екологічних проблем з сфери технологічної переходить в культурологічну область.

9. Завдяки різноманітності етнічних систем, в яких зосереджені способи соціалізації інформації, соціоприродна система стає екологічно стійкою. Отже, різноманітність народів, це не лише багатство різних культур, але і, перш за все, різноманітність способів співіснування суспільства і природи.

10. Необхідна розробка методології вивчення екології культури в інформаційному суспільстві, яка відображала б єдність предметів фізичного світу і ідеальні знакові конструкції, наділені сенсом в рамках певної культури. Вивчення інформаційної складової культурного середовища у кожному конкретному випадку дозволяє знайти шляхи вирішення виникаючих протиріч, використовувати особливості в даному інформаційному просторі.

Здійснене дослідження відкриває можливості подальшої теоретико-методологічної роботи в наступних напрямках: відпрацювання специфічних моделей розвитку екології культури в інформаційному суспільстві, співвіднесених з традиціями національних культур. У контексті означеного актуальним є створення української моделі екології культури в інформаційному суспільстві.

Джерела та література:

1. Лучанська В. В. Методологічні підстави теоретичного аналізу екології культури в інформаційному суспільстві : монографія / В. В. Луганська. – Рівне : РДГУ, 2011. – 194 с.

Тихонова О.И.

УДК 008:316.61+392

ВЛИЯНИЕ ЭТНОКУЛЬТУРНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ СЕМЬИ НА АДАПТАЦИЮ ЛИЧНОСТИ В МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Цель данной работы – выявление роли семьи в процессе межкультурной адаптации. Автор ставит такие задачи:

- представить ценностный мир семьи как основу формирования личности;
- обосновать значение культурных традиций семьи в функционировании личности в полиэтническом обществе;
- рассмотреть факторы, влияющие на способность индивида к адаптации;
- показать необходимость участия в работе по межкультурной адаптации личности культуролога-практика.

Вопросы мирного сосуществования этносов, народов внутри страны решает государство. Но пока нет подходов к решению этнокультурных проблем внутри семьи, особенно, если они накладываются на аналогичные проблемы в социальном окружении. Тем не менее большое количество смешанных браков, в которых представители семьи сталкиваются с межкультурными проблемами, свидетельствует о том, что этой проблеме уделяется не